

ЗМІНИ НОРМАТИВНИХ ВИМОГ ВИКОНАННЯ АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНИХ РОБІТ НА ГІРНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Сергій Смолянов

кандидат технічних наук
начальник Державної воєнізованої
гірничорятувальної служби у вугільній
промисловості України
cs.gvgss@gmail.com

Ігор Беліков

гірничий інженер
перший заступник начальника Державної
воєнізованої гірничорятувальної служби
у вугільній промисловості України
cs.1zn.gvgss@gmail.com

Умови виконання аварійно-рятувальних робіт на гірничих підприємствах з низки об'єктивних та суб'єктивних причин щороку ускладнюються. Ведення гірничих робіт на великих глибинах призвело до підвищення абсолютного виділення метану та гірського тиску, збільшення температури гірничих порід, наявності не прогнозованих зон геологічних порушень, підвищеної активності до газодинамічних явищ пластів вугілля й пісковиків на глибинах понад 1000 м. В цих умовах впровадження нового виїмкового та прохідницького обладнання збільшило навантаження на очисні вибої та концентрацію ведення гірничих робіт, що значно підвищило ризик виникнення аварій та їх можливих збитків.

В наслідок впливу наведених факторів, а також у зв'язку з ускладненням шахтних вентиляційних і транспортних мереж, застарілим стаціонарним обладнанням в останні роки збільшено у 5,1 рази тривалість ліквідації підрозділами Державної воєнізованої гірничорятувальної служби (ДВГРС) однієї аварії; майже у 2 рази збільшилась загальна кількість робітників, які під час аварій та аварійних ситуацій потрапляють у зону ураження та загрозову зону (85 – 90 чоловік при одній аварії); у 3 рази збільшилась вартість основних засобів виробництва, які можуть бути знищені при аварії; у 5,3 рази зросли працевтрати підрозділів ДВГРС.

Світовий досвід провідних вугледобувних країн (США, КНР, ПАР, Австралія,

Польща) показує наступний шлях підвищення ефективності виконання робіт з ліквідації аварій. Країни, що мають достатній рівень протиаварійного захисту вугледобувних підприємств, як наслідок – декілька аварій на рік, та мінімальний ризик виникнення аварій I та II категорій (за класифікацією України) утримують обмежену кількість професійних гірничорятувальних підрозділів. При цьому, у разі виникнення аварії головний обсяг гірничорятувальних робіт виконують члени добровільних допоміжних гірничорятувальних команд (ДДГК) підприємств, що проходять відповідну первинну та періодичну підготовку з гірничорятувальної справи у навчальних центрах професійних аварійно-рятувальних служб. Підрозділи професійних аварійно-рятувальних служб при виникненні аварій залучаються на об'єкти для визначення напрямку ведення робіт, застосування гірничорятувальної техніки, виконання окремих складних операцій.

Наведена модель реагування при виникненні аварій на підприємствах нашої держави потребує виконання низки підготовчих заходів з наступних причин: існуючі нормативно-правові акти щодо попередньої та періодичної професійної підготовки членів ДДГК не відповідають вимогам сучасності; навчально-тренувальна база членів ДДГК потребує вдосконалення та доукомплектування; обладнання шахтних гірничорятувальних станцій не гарантує безпеку виконання аварійно-рятувальних робіт; статус члена ДДГК, гарантії соціального захисту та матеріальні заохочення при виконанні робіт з ліквідації аварій законодавчо не визначені; нормативні документи, що регламентують виконання аварійно-рятувальних робіт, не відповідають світовим нормам і не переглядалися понад 10 років; фактичний обсяг фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт з наукового супроводу ліквідації аварій призвів до унеможливлення проведення експериментальних робіт з визначення нових технологій ліквідації аварій, можливості застосування сучасних матеріалів та обладнання; відносини ДВГРС з вугільними підприємствами недержавної форми власності законодавчо не врегульовано.

З огляду на реформування вугільної галузі, подальшу приватизацію вугільних підприємств виходячи зі світового досвіду та фактичного стану гірничорятувальної справи, доцільно розробити та впровадити нову концепцію виконання аварійно-рятувальних робіт, до якої включити наступні напрями:

1. Перегляд, розробка та впровадження нормативно-правових актів, що регулюють діяльність членів ДДГК та ДВГРС, визначають порядок та правила виконання аварійно-рятувальних робіт.

2. Підготовка на новому якісному рівні членів допоміжних добровільних гірничорятувальних команд підприємств до дій у надзвичайних ситуаціях, забезпечення їх функціонування обладнанням та устаткуванням.

3. Підтримання та удосконалення боєздатності ДВГРС, оптимізація структури, чисельності та дислокації підрозділів, проведення технічного переоснащення підрозділів.

4. Підтримання та розвиток науково-дослідних установ з питань гірничорятувальної справи.

Реалізація наведених напрямів протягом 3 – 5 років забезпечить ефективне реагування на надзвичайні ситуації на вугільних підприємствах на новому якісному рівні, який буде відповідати розвитку гірничих робіт та передовому світовому досвіду.